

Makale Türü: Araştırma Makalesi

**Etkili Soru Sorma Becerisinin Kazandırılması ve Geliştirilmesi Açısından
Türkçe Dersi Metin İşleme Süreçlerinde İşlevsel Tekniklerin Kullanımı:
Soru Kadranı Tekniği Örneği**

Ali Göçer¹

*ERÜ Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
Orcid id:0000 0002 6880 2611*

Akife Kurt

*ERÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Öğrencisi
Orcid id: 0000-0003-2875-8406*

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Türkçe dersi metin işleme sürecinin aşamalarında soru kadranı tekniğinin kullanılabilirliğine işaret etmek ve bu tekniğin işlevselliğine dikkat çekmektir. Bu amaçla soru temelli uygulamalar içeren soru kadranı tekniğinin Türkçe dersi metin işleme süreçlerinde etkin bir şekilde kullanılabilirliğini göstermek amacıyla genel olarak eğitimde özel olarak da Türkçe eğitimi çalışmalarında yer bulan kaynaklar temelinde kuramsal bir çerçeve oluşturarak eğitimde soru ve soru sorma becerisinin yeri üzerinde durulmuştur. Bu çerçevede soru sormanın ve soru kadranı tekniğini kullanmanın; ön bilgileri harekete geçirme, metinler arası ilgi kurma, ilişkilendirmeler yapma, anlama, kavrama, anlam kurma, anlamlandırma, sıralama, sınıflama, değerlendirmelerde bulunma, analiz ve sentez yapma gibi zihinsel becerilerin geliştirilmesindeki işlevlerine değinilmiştir. Bunun yanında Türkçe dersi metin işleme sürecinin aşamalarında soru kadranı tekniğinin kullanılabilirliğine örnek olması amacıyla metin işleme sürecinin metne hazırlık aşaması, okuma anlama ve dinleme/izleme anlama becerilerinin geliştirilmesi ile ilgili kesitlerine yönelik üç etkinlik örneği tasarlanmıştır. Çalışma sonunda öğrencilerin temel dil becerilerinin özellikle de kavrama, anlamlandırma, çıkarımlarda bulunma gibi anlama yeteneklerinin geliştirilmesinde amacıyla yürütülen etkinliklerde soru sorma becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesi için soru kadranı tekniğinin uygulanabilirliğine ilişkin bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: metin işleme süreci, soru sorma becerisi, soru sormada işlevsel teknikler, soru kadranı tekniği.

**Use of Functional Techniques in Turkish Lesson Text Processing Processes
in terms of Acquiring and Developing Effective Questioning Skills:
Example of Question Quadrant Technique**

ABSTRACT

The aim of the study is to point out the usability of the question quadrant technique in the stages of the Turkish lesson text processing process and to draw attention to the functionality of this technique. For this purpose, to demonstrate the effective usability of the question quadrant technique, which includes question-based applications, by creating a theoretical framework, the place of questions and questioning skills in education is emphasized in text processing times in Turkish lessons on the basis of the resources found in his studies in education in general and Turkish education in particular. In this context, asking questions and using the question quadrant technique mentioned its functions in the development of mental skills such as activating preliminary knowledge, establishing intertextual relationships, making associations, comprehending, understanding, making sense, making sense, sorting, classifying, making evaluations, analysis and synthesis. In addition, three activity examples were designed for the text preparation phase of the text processing process, the development of reading comprehension and listening/monitoring comprehension skills, in order to be an example of the usability of the question quadrant technique in the stages of the Turkish lesson text processing process. At the end of the study some suggestions have been made regarding the applicability of the question quadrant technique to gain and develop the skill of asking questions in activities carried out to develop students' basic language skills, especially their comprehension skills such as grasping, making sense, and making inferences.

Keywords: text processing process, question asking skills, functional techniques in question asking, question quadrant technique.

¹ **Sorumlu Yazar:** Dr., Ali Göçer, E-mail: gocer@erciyes.edu.tr

Giriş

İnsan düşünen, sorgulayan, akıl yürüten bir varlıktır. İnsan varlığının nitelikleriyle örtüşen temel eylemlerden biri soru sormaktır. Soru sormak ve sorgulamak, insanın sahip olduğu birçok şeyin var oluş nedenlerinin başında gelmektedir (Tüzel vd., 2013). İnsan, kendi varlığının manasını ve diğer varlıkların var oluşunu düşünme, soruşturma konusu yapabilmektedir (Küçükalp, 2020). İnsanın öğrenme arzusunu, merakını, şaşkınlığını, formüle etmesinin yolu soru sormaktan geçer. Merak, soru sormanın uyarıcısı niteliğindedir. Uygarlığın temelinde insanların merak duygusu yatar. İnsan çevresine, topluma ve evrene ilişkin soru sormaya başlaması uygar olma yolunda adım attığını gösterir (Kabaş, 2009). Zaman içinde soruların karmaşıklığı, merakın sınırlarını aşar ve daha fazla bilgi edinmeye yönelik isteği tetikler. Sonuç olarak “insan bilmek istediği için merak eder ve bilmek istediği şey de bilgidir” (Yazgan Yalkın, 2021, s. 73).

Soru-cevap metodunun eski ismi ‘isticvaptır’ ve cevap almak amacıyla soru sormak demektir. Bu metodun üstün yönlerinden biri öğretimde öğrencileri düşünmeye yönlendirmesi ve bunun neticesinde yeni bir şey buldurmasıdır. Bu metodun öğretimde ustalıkla kullanılmasıyla sanat hâline getirilmesine ‘istikşafî usul’ ya da ‘teksifî usul’ denilmektedir. Bu kavram, keşfettirici metot, buldurucu metot anlamlarını karşılamaktadır. Soru-cevap metodunu tarihte en başarılı şekilde uygulayan Sokrates olduğu için ‘Sokrat metodu’ adıyla da bilinmektedir (Binbaşıoğlu, 1972). Sokrates öğrencilerinin sahip olduğu bilgileri ortaya çıkarmak amacıyla bu yöntemi kullanmıştır (Sünbül, 2011). Sokrates’in bıraktığı bu düşünsel miras bir şeyin ne olduğunu bilmeden onunla ilgili herhangi bir soruya temel bulunamayacağı anlayışına dayanmaktadır (Çotuksöken, 2013). “Sokrates; karşısındaki kişiden, hiçbir eğitim almadığı hâlde kendisinin sorduğu sorulara, varmak istediği sonuç doğrultusunda cevaplar almaya devam ederken ‘Köleye bir şey öğretmiyorum, yaptığım şey ona sormaktan ibaret.’ diyerek uygulamakta olduğu yöntemi vurgulamaktadır” (Yazgan Yalkın, 2021, s. 32).

Problem çözme, rehberlik etme, merak uyandırma, yaratıcılığı canlandırma, analiz-sentez becerilerini geliştirme öğretimin amaçları arasında yer almaktadır (Borich, 2014). Bu amaçların soru sorma sürecinde dikkate alınması gerekmektedir. Dolayısıyla farklı zihinsel süreçleri aktif hâle getirmek için farklı amaçlarda, kapsamlarda sorular sorulmalıdır. Bu noktada Kasulis (1984) sorunun ve soru sormanın boyutlarına değinmiştir. “Kasulis’e (1984) göre soruların ve soru sormanın üç boyutu vardır: Konu, süreç ve kişiler” (akt. Akyol, 2016, s. 229). Soruların çeşitliliği ve içeriğinin belirlenmesi konu boyutuna, soru sormanın düşünme sürecinin bir ürünü olması ve her aşama için zaman ihtiyaç duyulması süreç boyutuna, soruların hedef kitleye uygun olarak hazırlanması kişi boyutuna işaret etmektedir. Soru sorma becerisinin geliştirilmesi, nitelikli soru üretiminin sağlanması için bu boyutların dikkate alınması oldukça önemlidir. Dikmelik (2022), iyi soru sorma becerisinin okulda öğrenilen birçok beceriden daha önemli olduğunu ancak bu becerinin kazandırılması için okullarda sistemli bir çalışma olmadığını ifade etmektedir. Bunun yanı sıra soru sorma becerisinin gelişimini sekteye uğratacak durumlar da mevcuttur. Bunlardan bazıları ilköğretimde soru sorma becerisiyle ilgili iki tür etkinliğin yapıldığını ilkinin Türkçe etkinliklerinde soru cümlelerinin yapılarını öğretme, ikincisinin ise soruları açık uçlu ve kapalı uçlu olmak üzere ikiye ayırma olmasına rağmen bu etkinliklerin arzulanan soru sorma becerisini desteklemediği (Dikmelik, 2022), ders içi etkinliklerde soruların genellikle öğretmenler tarafından sorulduğu (Sünbül, 2011), öğretmenlerin kendisinin ve öğrencilerinin sınıfta soru sormayı incelemekten çok öğrencilere sordukları sorulara verilen cevaplar üzerinde durarak sonuç odaklı davranmaktadırlar. Çağdaş eğitim anlayışının amaçları arasında soru sorma alışkanlığının geliştirilmesi, soru soran bireylerin yetiştirilmesi bulunmaktadır. Pedrosa, Leite ve Watss (2012), soru üretimini teşvik etmek amacıyla derslerde kullanılabilecek üç önemli strateji tavsiye etmektedir: Öğrencilerin aktif katılım göstermeleri için sözlü ve yazılı yollarla desteklemek, öğrencilerin soru sorma ve araştırma becerilerini geliştirmeleri için zaman

tanımak, öğrencilerin sorularını, düşüncelerini öğrenme ve öğretme sürecine dâhil etmek. Sınıf ortamında “öğretmenler, öğrencilerine soru sorma fırsatları hazırlamalı, mümkün olduğu kadar öğretimin amacı ve yönü öğrenci sorularına dayandırılmalıdır.” (Büyükkaragöz & Çivi, 1999, s. 73). Daha farklı bir söyleyişle öğrencilere yerinde, özgün, düşünceli ve düşünmeyi gerektiren sorular sorabilecek niteliği kazandırmak öğretmenlerin öğrencilerin kazandıracakları ilk ve en önemli yeterlik olmalıdır.

Ulusal literatürün incelenmesi neticesinde soru sormanın farklı boyutlarını temel alan çeşitli çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmaların öğretmen/öğretmen adaylarının soru sorma becerilerini (Aktaş, 2017; Alhineidi, 2018; Bayram, 2020; Döş vd., 2016), ders kitaplarında yer alan okuma veya dinleme/izleme metinlerine ilişkin metin öncesi/sonrası soruları (Akyol, 2001; Kaplan, 2021), yazılı sınav sorularını (Göçer, 2016; Kavruk & Çeçen, 2013; Soyuçok & Batur, 2021), merkezî sınav sorularını (Aşıcı vd., 2012; Çetinkaya, 2009), öğretmenlerin metin işleme sürecinde sorduğu soruları (Arap, 2015; Tüzel vd., 2013), konu aldığı fark edilmiştir. Buna karşın öğrencilerin soru sorma becerisini ve bu becerinin gelişimini (Bahtiyar, 2019; Çakıcı vd., 2021) ve soru sorma becerisinin gelişimi için kullanılabilir strateji, yöntem ve teknikleri (Eroğul, 2020; Memduhoğlu vd., 2017; Şahin & Kemiksiz, 2018; Ün Açıkgoz, 2005; Yılmaz & Bilican, 2021) konu alan çalışmaların yeterli olmadığı fark edilmiştir. Uluslararası literatürün incelenmesi sonucu ise öğrenci sorularını ele alan çalışmaların olduğu ve bazı çalışmalarda soru sorma becerisinin gelişimine yönelik faaliyetlerde bulunduğu görülmüştür (Baram-Tsabari & Yarden, 2005; Chin & Kayalvizhi, 2002; Chin & Osborne, 2008; Pedrosa de Jesus, Teixeira-Dias, Watts, 2003). Soru sorma becerisinin önemi ve değeri göz önünde bulundurularak bu becerinin gelişimi önemsenmiş ve etkinlikler oluşturulabileceği düşünülmüştür. Nurşah Yılmaz ve Yılmaz Murat Bilican tarafından çocuklar için felsefe alanına katkıda sağlamak üzere hazırlanmış “Çocuk Edebiyatı ve Felsefe” isimli kitapta bulunan soru kadranı isimli teknik ilgi çekici ve işlevsel bulunmuştur. İlgili tekniğin üstün yönleri sahip olması Türkçe dersi metin işleme sürecinde de kullanılabilirliği düşüncesini oluşturmuş ve bu doğrultuda çalışma şekillendirilmiştir.

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Çalışmanın amacı çocuklar için felsefe eğitimi kapsamında kullanılan ve soru temelli bir uygulama olan soru kadranı tekniğinin Türkçe derslerinde kullanılabilirliğini sağlamak ve işlevselliğinden faydalanmaktır. Çocuklar için felsefe eğitimlerinde kullanılan bu tekniğin Türkçe dersi metin işleme sürecinde kullanımı öğrencilerin soru sorma becerisinin gelişmesi ve sorular arasındaki ayrımı fark etmeleri açısından önemli görülmüştür. Bu bağlamda “Eğitimde Soru ve Soru Sorma Becerisi”, “Türkçe Eğitiminde Soru Sorma Becerisi” ve “Metin İşleme Sürecinde Soru Kadranı Tekniğinin Kullanımı” başlıkları kullanılarak teorik bir çerçeve meydana getirilmiştir. Bu çerçeveden yola çıkılarak soru kadranı tekniğinin Türkçe derslerinde kullanılabilirliğini göstermek amacıyla Türkçe dersi metin işleme sürecinin metne hazırlık aşaması, okuma ve dinleme/izleme becerilerinin geliştirilmesi ile ilgili kesitlerine yönelik üç etkinlik örneği tasarlanmıştır.

Yöntem

Çalışma, literatürdeki teorik bilgilerin uygulanabilirliğini gösteren bir etkinlik tasarım çalışmasıdır. Bu bağlamda çalışma için teorik bir çerçeve oluşturulmuş ve bu çerçeveye uygun olarak soru kadranı tekniğinin kullanımını örnekleyen etkinlikler tasarlanmıştır. Örnek olması için hazırlanan iki etkinlik tasarımında Türkçe dersi metin işleme sürecinde öğrencilerin işlenecek metne hazırbulunmuşluklarını sağlaması göz önünde bulundurulmuştur. Bu kapsamda soru kadranı tekniğinin okuma anlama ve dinleme/izleme anlama süreçlerinde

okuma ve dinleme becerilerin geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilebilecek etkinliklerde kullanılabilirliğini göstermek için çalışmada iki etkinlik tasarımı örneğine yer verilmiştir.

Eğitimde Soru ve Soru Sorma Becerisi

Soru, “amacı herhangi bir şey sormak olan cümledir veya ‘bir bilgi isteme hareketidir.” (Harris & Hodges, 1981, s. 258; akt. Akyol, 2016, s. 215). Soru öğrencilerin dikkatlerini öğrenecekleri konuya çeken ve onları süreçte neler yapacakları konusunda yönlendiren uyarıcılar olarak tanımlanmaktadır (Cotton, 1989). Peter Abelard “Bilgeliliğin anahtarı sürekli soru sormaktır.” demektedir. Soru sormayı öğrenmeyi sağlayan bir araç olarak kabul eden Giordan’a (2008) göre her bilgi bir sorunun yanıtıdır. Büyükalan (2007), soru sormanın hem öğrencilere hem de öğretmenlere sahip olan bilgiyi kullanma, bilgiyi genişletme ve yeni fikirler üretme imkânı sağladığını, bu nedenle öğrenme ve öğretmenin sürecinin en mühim parçası olduğunu ifade etmektedir.

Zihnî davranışının bir ifadesi olan soru (Binbaşıoğlu, 1972), insanın odak noktasını, düşünce yapısını belirlediği gibi duyguları ve düşünceleri etkilemesi yönünde oldukça etkili bir niteliktedir. Zoller vd. (1997) soru sormayı üst düzey bilişsel beceriler arasında göstermiştir. Buna göre soru sormanın eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yansıtıcı düşünme, analitik düşünme gibi birçok beceri için zemin oluşturduğu söylenebilir. Sorular insanı alternatifler, olasılıklar, beklenmedik durumlar, olaylar, nedenler ve sonuçlar üzerine düşünmeye itmektir. Bu durum karşısında birey, zihinsel becerilerini kullanarak aktif olmaktadır. Erdem’in (2020) de belirttiği gibi sorular düşünmenin ilk adımınıdır, düşünmeyi harekete geçirir ve ufuk açar. Bu nedenle bir, soru cevabından daha önemli görülmektedir. “Düzenli olarak soru sormak, durumları daha eksiksiz görmeye yardımcı olmaktadır. Soru sormak, genellikle daha önce düşünülmeyen konular hakkında keşiflere de yol açabilir ve bu da kişinin kendini daha fazla keşfetmeye teşvik edebilir” (Başerer, 2021, s. 65). Dolayısıyla kişisel gelişimin ve anlayışın genişlemesine soru sormanın yadsınamaz bir rolü bulunmaktadır. Kişi, sorular vasıtasıyla kendi düşünce yargılarını, inançlarını, amaçlarını gözden geçirmektedir. Başka bir deyişle öz değerlendirme yapmasına yardımcı olmaktadır. Bunun yanı sıra “soru bir kimsenin konuya karşı ilgisinin derecesini ve konuyu ne derece bildiğini de ortaya koyar” (Binbaşıoğlu, 1972, s. 149). Soru sormanın faydaları Binbaşıoğlu (1972, s. 149) tarafından şu maddelerle özetlemektedir:

- Öğrencilerin ilgisini artırır: Soru, öğrencilerin doğrudan doğruya derse katılmasını sağlar ve onların derse karşı olan ilgilerini artırır.
- Öğrenciyi düşünmeye sevk eder: Soru soran kimse, bir problemle karşılaşmış demektir. İnsan bir problemle karşı karşıya kalmadan düşünmez. Soru, bir problemi çözmek için yapılan ilk tepkidir. Bu nedenle, soru öğrencinin düşünmesine ve problemi çözmeye yardım eder.
- Öğretimin öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve zihnî seviyelerine göre ayarlanmasını sağlar: Özellikle, çocuk soruları öğrencinin seviyesini ortaya koyan bir belgedir. Bunu dikkate alan öğretmen, öğretimi, çocuk seviyesine göre uygulamaya gayret eder.
- Öğrencilerin uygulanmakta olan öğretim metoduna karşı tavırlarının anlaşılmasına yardım eder: Soru yardımı ile öğrenciler, verdikleri cevaplarda uygulanmakta olan metodun iyi ve kötü taraflarını da ortaya koyarlar. Bundan, öğretim için yararlanmak gerektir. Alınan cevaplara bakarak gerekirse öğretimde uygulanan metod değiştirilebilir.
- Konunun ana çizgilerini belirtir ve öğrencinin konuyu tekrar etmesine fırsat verir: Sorular, çok kere işlenen konunun önemli kısımlarından sorulduğu için soru yardımı ile konunun önemli kısımları üzerinde tekrar tekrar durulmak imkânı bulunur.

Çağdaş eğitim anlayışında öğrencinin aktif katılım sağlaması önemsenmektedir. “Sorular, öğrenciden öğretmene veya öğrenciden öğrenciye yönelik olarak da sorulabilir. Doğru zaman ve yerde yöneltilen sorular; öğrencilerin düşünme, değerlendirme, yorumlama ve yaratma yeteneklerini geliştirir” (Gökalp, 2019, s. 144). Baumfield ve Mroz (2002) göre sınıfta öğretmen, öğrenci sorularının oranı arasındaki dengesizlikten söz etmektedir. Bu durumun en çarpıcı gerekçesi olarak Wood ve Wood (1988; akt. Commeyras, 1995) öğretmenlerin sınıf kontrolünü öğrencilerin ele geçirmesini engellemek için kendi sorularına ağırlık verdiklerini belirtmişlerdir. Öğrenme sürecinde soru soran kişinin öğretmen olması, öğrencinin aktif katılımına ket vurabilir. Bu nedenle öğrencinin soru sormasına imkân tanınmalıdır. Büyükkaragöz ve Çivi’nin (1999) deyişiyle soruşturma tarzı değişmeli ve öğrenci soruları dersin hedeflerini belirlemeli ve derste önemli bir yer kaplamalıdır. Çocuklar, yetişkinlerden farklı özelliklere sahiptir. “Çocukların henüz yaşantılarına verdikleri anlam, onları kuşatan şeylerle ilgili bilgileri yetişkinler gibi olmadığından daha doğrusu çocukların anormallikleri, rutinleri ve alışkanlıkları olmadığından onlar, hayrete, arı sezgisel bakışa ve kavrayışa özsel olarak sahiptirler” (Wartenberg, 2020, s. 11). Bu nedenle sorularını sorarken ezbere yanıt aramak, kısa sürede çözmek yerine merakının peşinde gitmeyi tercih etmektedirler. “Çocuğun doğuştan gelen merakı, onun doğal yollardan öğrenme arzusunu kamçılar ve merakını gidermek için sürekli sorgular ve çevresinde olup bitenleri anlamaya çalışır” (Öz, 2011, s. 38). Bu nedenle merak duyguları köreltilmemeli, aile ve okul çevresi tarafından kamçılanmalı ve özgürce soru sormaya teşvik edilmelidir. Aksi takdirde çocuklar “büyüdükçe, sorgulama alışkanlıkları körelir. Bunun nedeni yetişkinlerin cevap vermemesi, akranlarının dalga geçmesi ya da küçük bir çocuk olmanın doğal merakının kaybolması olabilir” (Fisher, 2022, s. 90). Bunun yanı sıra soru sormaya bağlı eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yansıtıcı düşünme, analitik düşünme gibi üst düzey bilişsel becerilerin gelişiminden söz etmek mümkün olmayabilir. Eroğul (2020), çocuğun hem soru sormaya teşvik edilmesi gerektiğini hem de sorusuna yanıt bulma yöntemlerinin öğretilmesi gerektiğini tavsiye etmektedir. Nitekim çocukluk döneminde soru sorma becerisini kazanan bireyler, yetişkin oldukları dönemde de bu özellikleri koruyabilir.

Türkçe Eğitiminde Soru Sorma Becerisi

Herhangi bir dilde kurulan iletişim zaman ve mekândan bağımsız olarak soru sorma ve sorulan soruya yanıt verme olarak ilerlemektedir. Altınışik (2020), soru sormanın günlük iletişimde önemli bir yere sahip olduğunu ve yapılan bir araştırmaları göz önünde bulundurarak iletişimin %80’inin soru sorma ve bu sorulara cevap verme şeklinde biçimlendiği ortaya koymuştur. “Günümüzde bireyden, aldığı eğitimle kazandığı sorgulayan düşünce yapısı ve sorgulama becerisini işe koşarak hayatı, olguları ve olayları sorgulaması beklenmektedir” (Erdem, 2020, s. 72). Kapsam, amaç, nitelik gibi birçok öğeyi içeren soru sorma becerisi bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlıdır. İyi ya da doğru olarak tanımlanabilecek sorulardan kalıpların dışında olması ve kalıpların dışında yanıtlar vermesi beklenmektedir. Bununla bağlantılı olarak soru sorma eyleminin bir eğitimle geliştirilmeye ihtiyaç duyduğu söylenebilir.

Dilin tümce üretme ya da salt gönderimsel bir işlev üstlenme dışında soru sorma, dilekte bulunma, buyruk verme, netlik veya belirsizlik anlatma gibi birçok özelliği bulunmaktadır. Bu yönüyle dil, çok yönlü bir olgudur (Kocaman, 1983). “Dil, öğrencilerin çevrelerindeki olayları sorgulayarak karar vermesine, farklı açılardan bakarak olayları değerlendirmesine, sosyalleşmesine ve çağdaşlaşmasına büyük katkı sağlamaktadır” (Öz, 2011, s. 44-45). Türkçe öğretiminde temel dil becerilerinin geliştirilmesi çalışmaları çerçevesinde ön bilgileri harekete geçirme, metinler arası ilgi kurma, ilişkilendirmeler yapma, anlama, kavrama, anlam kurma, anlamlandırma, sıralama, sınıflama, değerlendirmelerde bulunma, analiz ve sentez yapma gibi zihinsel becerilerin geliştirilmesi de amaçlanmaktadır.

Dolayısıyla Türkçe dersinde günlük yaşamda kullanılabilir bilgi ve becerilerine kazandırılması ve geliştirilmesi beklenmektedir.

“Türkçe dersi, metinler aracılığıyla öğrenciye üst düzey düşünme becerilerini geliştirebilme olanağı sunan bir derstir. Soruların düşünmeyi başlatan bir araç olduğu düşünülürse, öğrencilere kazandırılacak bu becerilerde metinler aracılığıyla oluşturulan soruların payının çok büyük olduğu söylenebilir” (Bülbül, 2019, s. 5). Nitekim dil stratejilerinin temel prensiplerinden olan iletişimsel yeterliliğin geliştirilmesinde sorular önemli bir yere sahiptir. Başka bir ifadeyle soru yanıt tekniğinden konuşma, dinleme alışkanlığı kazanma ve bu becerilerin geliştirme adına yararlanılmaktadır (Demirel, 2011; Göçer, 2019; Kavcar vd., 2016; Kurudayıoğlu, 2003; Temizyürek, 2007; Ulum & Taşkaya, 2017; Ünal, 2006). İletişimsel yeterliliklerin yanında “öğrencilere araştırma, inceleme, sorgulama, değerlendirme, eleştirel, bilimsel, yaratıcı düşünme, analiz yapma, problem çözme, bilgiyi üretme ve kullanma gibi becerileri kazandırma Türkçe dersinin amaçları arasındadır. Bu becerilerin geliştirilmesinde ise kullanılan temel malzeme metinlerdir. Bu beceriler okuma ya da dinleme metinleri aracılığıyla kazandırılmaya çalışılır” (Bülbül, 2019, s. 8). Birey sorgulama sürecinde zengin deneyimlere sahip olarak “fikir ve yargıları sorgular, soruşturur, eleştiri süzgecinden geçirir. Kavramları analiz eder, kullanımları, anlamları ve sınırları konusunda sorular sorar. Ortaya çıkan kavramlar hakkında düşünür, varsayımları sorgular, düşüncelerini temellendirmek için akıl yürütür, argüman geliştirir, varsayımsal düşünebilir, hayal kurar, analogiler üretir” (Yılmaz & Bilican, 2021, s. 15).

Türkçe derslerinde okuma parçalarına dikkat çekerken, öğrencilerin metni çözümlemesini beklerken, öğrencileri bir yazma konusu üzerine düşündürürken ve metnin ana ve yardımcı fikirlerini keşfetmelerini sağlarken, öğrencilere bir metni çözümletirken sorular etkin olarak kullanılmaktadır (Kavcar, vd., 2005). “Sorular her zaman görüldükleri gibi değildir. Sorular sadece, farklı cevaplanma şekillerine ihtiyaç duymalarından dolayı farklılık göstermezler” (Fisher, 2022, s. 91). Öğrenciler “cevap aramaya başlamadan önce soru hakkında düşünceleri gerektiğini bileceklerdir. En önemlisi, iyi sorular sormanın disiplin ve emek gerektiren bir eylem olduğunun farkında olan insanlar daha iyi sorular sorabilecek” (Dikmelik, 2022, s. 96) ve amacına uygun soru oluşturacaklardır. Yazgan Yalkın (2021), bu konuyla ilgili görüşlerine şu sözlerle dile getirmiştir:

“Amacımız bizim soru sorma şeklimizi etkiler, soru sorma şekliniz topladığımız bilgiler üzerinde etkili olur, elde ettiğiniz bilgiler yorumlarımızı etkiler, bilgiyi kavramsallaştırma şeklimiz yaptığımız varsayımları etkiler, yaptığımız varsayımlar ortaya çıkan sonuçları etkiler, düşüncelerimizden ortaya çıkan varsayımlarımız olaylara bakışımızı yani bizim bakış açımızı etkiler” (s. 202).

Dikmelik (2022) çocukların kendi hâllerine bırakıldığında soruların yeteri kadar derin olmadığı ve istenen sorgulama ortamının meydana gelmediği yönünde bir tespitte bulunmuştur. Buna göre soru sorma becerisinin eğitim gerektirdiği çıkarımında bulunulabilir. Nitekim bazı araştırmaların sonuçları soru sorma eğitiminin verilmesi sonucu bu becerinin geliştiği yönündedir (Bülbül, 2019; Büyükalın, 2002; Aslan, 2011; Bay, 2011; Çakıcı vd., 2021).

Türkçe dersinin ana kaynağı olan okuma ve dinleme/izleme metinlerini işleme sürecinde sorular büyük bir kapsamaktadır. Örneğin “öğrenci metni okurken, yazarın ya da filozofun konuyu hangi açıdan ele aldığı sorusuyla işe başlar. Ardından konunun nasıl işlendiği, metinde yer alan düşüncelerin hangi sırayla geldiği, bu düşüncelerin başka hangi düşünceleri kapsadığını anlayabilmek için metin içinde kendi sorduğu sorulara cevap bulması gerekir” (Eroğul, 2020, s. 69). “Metin sorulan sorunun felsefi yanıtı olduğu için yorumla beraber sorulmuş soruya çözüm arayışına girilir ve açık ya da kapalı olarak sorulmuş soruya cevap verilir (Aktulum, 2009, s. 4-5; Russo, 2012, s. 32-36; akt. Eroğul, 2020, s. 70). Farklı zihinsel becerileri kullanmayı gerektiren soru sorma becerisinin kazandırılmasında metinlerden yararlanılmalıdır.

Metin İşleme Sürecinde Soru Kadranı Tekniğinin Kullanımı

Öğrenci merkezli bir öğretimin yolu soruların öğrenciler tarafından üretilmesinden geçmektedir. Öğrenme sürecinde öğrencilerin “kendi kendine soru sorarak öğrenmeyi öğrenmesi, süreçten daha etkin bir şekilde yararlanması, kendi ürettiği sorular üzerinde düşünerek düşüncelerini odaklandırması ve yönlendirmesi öğrenme sürecinin verimliliğinin artmasında etkilidir. Bu sebeple çeşitli uygulamalar aracılığıyla öğrencinin soru sorma becerilerinin geliştirilmesi gerekir (Korkmaz & Yeşil, 2010; Berci & Griffith, 2005’ten akt. Yeşil, 2010)” (Bülbul, 2019, s. 9). Şevik (2005) soruların sahip olduğu önemi dikkat çekerek öğretmenlerin soruların hem iletişim hem de öğrenme üzerindeki etkilerini bilmelerini ve soruları, soru sorma davranışlarını geliştirecek yollar aramaları gerektiğini belirtir. “Öğrencilerin bilgilerini kullanma becerisini geliştirmek için onlara neyi, nasıl soracaklarını öğretmek, onlara bazı sorular sormak ve onlardan bu sorulara yanıt vermesini beklemekten daha önemli ve faydalıdır” (Saban, 2014, s. 125). Öğretmenler, öğrencilerin soru sorma becerisinin kazanımı ve gelişimi sağlamak için nitelikli soru sorma teknikleri tercih etmelidir. Bu bağlamda metinde anlaşılmayan yerler hakkında soru sorma, bir haber metnindeki olay veya bilginin ele alınışına yönelik değerlendirmeler yapma, aynı konuyu ele alan farklı türlerdeki metinlerle ilişki kurma, eleştirme, tartışma, yorumlama, sorgulama, problem çözme, çıkarımda bulunma gibi bilişsel faaliyetlerde bulunulabilecek etkinliklerden (Yalınkılıç, 2021), tekniklerden yararlanılmalıdır. “İyi bir soru sorma tekniği öğrencilerin düşünmelerine, değerlendirmelerine ve yaratıcılıklarına imkân tanınmalıdır” (Küçükahmet, 1989, s. 64). Böylece nitelikli soruların sayısı artabilir. “Öğretmenler öğrencilerin sadece hazır bilgi sorularına ağırlık vermemeleri için soru tiplerini çeşitlendirmelerini sağlamalıdır” (Pressley & McDonald, 2006; akt. Antonacci & O’Callaghan, 2020, s. 240).

Okuduğunu anlama, düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve kazandırılmasında önemli bir yeri olan soru sorma becerisi öğrencilerin her zaman kullandığı ve kazandırılması gereken temel bir beceridir (Bülbul, 2019, s. 6-7). Türkçe dersi metin işleme süreçlerinde okuma becerisinde olduğu gibi dinleme anlama, dinleme-izleme anlama, sözlü ve yazılı anlatım becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesi için öğrencilerin ve öğretmenin soru sorma yeteneğini etkin kullanabilmesi oldukça önemlidir. Okuma anlama, dinleme ve dinleme-izleme anlama süreçlerinde okunan, dinlenen ve izlenen metinleri anlamak, çeşitli zihinsel işlemler gerçekleştirmek ve sürecin her aşamasında metinle etkileşim içinde olmak için soru sormanın imkânlarından yararlanmak gerekir. Bunun için okunacak ya da dinlenecek metne yönelik olarak öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek gerekir. Bu gereklilik işlenecek metin öncesi hazırlık sorularının kullanıldığı etkinliklerle yerine getirilebilir. Metni anlama kavrama aşamasında etkin soru kullanımı ile okunan ve/veya dinlenen metinli ilgili olarak birtakım sorular sorarak metnin anlaşılıp anlaşılmadığı belirlenebilir ve öğrencilerin yeni soru oluşturma, ilişki kurma, çıkarım yapma vb. üst düzey becerileri ne derece kullanabildikleri belirlenebilir.

Sorular okuma ve anlama sürecinde olduğu gibi dinleme/izleme sürecinin temel taşlarından biridir. Dinleneni/izleneni anlamak, iletilerin kavramak, çıkarımda ve değerlendirmede bulunmak için sorulardan sıklıkla yararlanılmaktadır. Nitelikli ve doğru sorular dinleyicinin/izleyicinin düşünmeye, duyumsamaya teşvik ederek aktarılan bilgi ve duygunun idrak etmesini, sürecin aktif bir katılımcısı olmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda dinleme/izleme öncesi, dinleme/izleme sırası ve dinleme/izleme sonrası aşamalarda sorulardan yararlanmak etkili olabilir. Nitekim Temur (2010) araştırmasında dinleme metinlerine ilişkin yöneltilen soruların dinleme öncesinde sunulmasının seçici dinlemeyi, dinleme sonrasında sunulmasının ise metnin tamamına odaklanmayı sağladığı yönünde sonuçlara ulaşmıştır.

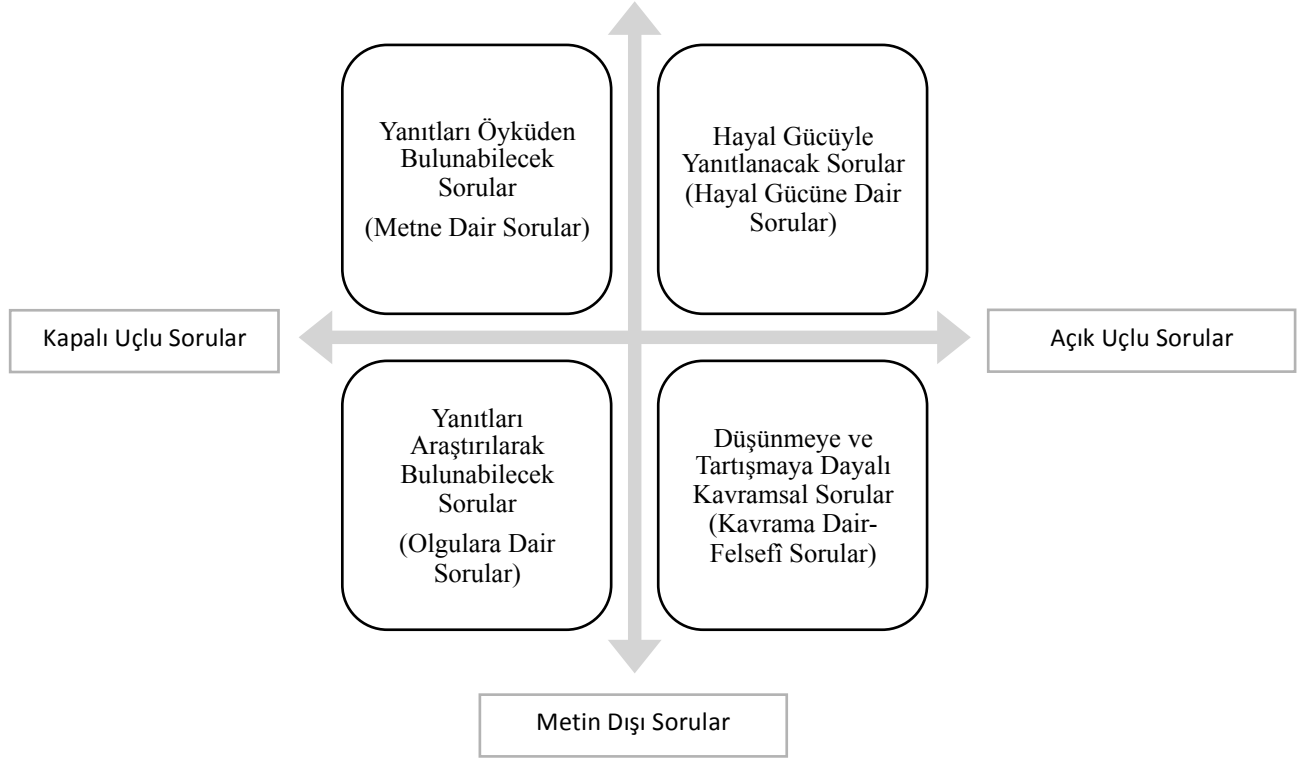
Soru Kadranı Tekniği

Soru sormak bireyin hem kendisi hem de çevresi için değişim yaratma çabasıdır. “Düşünme merkezli bir sınıfta öğretmen öğrencilerinden sorulan sorulara cevap vermelerini istediği kadar onların soru soran taraf olmalarını da ister” (Fisher, 2022, s. 282). “Düşünen bir sınıfta aktif olarak soru-cevap faaliyetlerinde bulunulur. Aktif bir soru-cevap faaliyeti için doğru ve etkili tekniklerin işe koşulması gerekmektedir.

Yılmaz ve Bilican’ın (2021) “Çocuk Edebiyatı ve Felsefe” adlı kitabında yer almaktadır. “Soru kadranı, çocuklarla felsefe soruşturmalarını yönetmek üzere sorulabilecek soruları üretmek ve ortaya çıkarmak için kullanılacak değerli bir araç olarak düşünülebilir” (Yılmaz & Bilican, 2021). Soru kadranı isimli soru sorma tekniği çocuklar için felsefe eğitimi kapsamında oluşturulmuştur. Bu tekniğin amacı çocuklar için felsefe topluluğuna başlayanların derin tartışmalar yürütmesini, çeşitli soru türlerini oluşturmasını ve bu sorular arasındaki ayrımın ortaya koyulmasını sağlamaktır. Bir sınıfta ya da küçük gruplar hâlinde uygulanmaya müsait olan soru kadranı, değerli kabul edilmiştir. Soru kadranında “metne dair sorular, olgulara dair sorular, hayal gücüne dair sorular ve kavrama dair (felsefî) sorular” olmak üzere dört soru çeşidi görülmektedir. Yılmaz ve Bilican (2021, s. 25-26), soru kadranında yer alan soru çeşitlerini aşağıda yer aldığı gibi tanımlamıştır:

- Metne Dair Sorular: Okuduğumuz öyküde cevaplarını bulabileceğimiz, kitaba bakarak yanıtlanabilecek, anlamaya dayalı sorulardır. Çoğunlukla öykünün okunması sırasında yöneltilen türdendir.
- Olgulara Dair Sorular: Yanıtları araştırılarak bulunabilecek ve bir doğru cevabı olan sorulardır. Soru olgusal dünyaya ilişkindir ve cevabı da o dünyadadır. Bu tür sorular somut olgulardan soyut düşünmeye geçmekte aracılık edebilirler.
- Hayal Gücüne Dair Sorular: Spekülatif, kurgusal sorulardır. Çocuğun kendi hayal gücünü devreye sokmasını, varsayımsal düşünebilmesini ve kavramsal sorular geçildiğinde derin düşünmesini kolaylaştırır. Öykü okunmadan önce veya daha çok okuma esnasında yöneltilir.
- Kavrama Dair (Felsefî) Sorular: Herkes için geçerli, ortak bir cevabı olmayan açık uçlu sorulardır. Bilimsel araştırmayla duyularla cevaplandırılmaz, düşünsel bir sorgulamaya götüren sorulardır. Konuşmayı ve tartışmayı teşvik eden sorular olduğundan metne ve hayal gücüne yönelik sorulardan sonra yöneltilmesi daha doğal bir düşünme ve diyalog zemini sağlar.

Metne Dayalı Sorular

Şekil 1. Soru kadranını gösteren şema

Türkçe dersi metin işleme sürecinin tüm aşamaları olan okuma anlama, dinleme anlama, dinleme-izleme anlama, sözlü anlatım, yazılı anlatım, sözcük öğretimi ve dil bilgisi öğrenme alanı çerçevesinde temel dil becerilerinin kazandırılması ve geliştirilmesi çalışmalarında soru sormanın imkânlarından olabildiğince yararlanmak gerekir. Aşağıda Türkçe dersi metin işleme sürecinin işlenecek metne okuma ve dinleme/izleme becerilerinin geliştirilmesi sürecinde (genel hazırlık, okuma/dinleme-izleme öncesi, okuma/dinleme-izleme sırası ve okuma/dinleme-izleme sonrası) gerçekleştirilebilecek çalışmalar içerisinde etkin soru kullanımının örneklendirilmesi amacıyla soru kadranı tekniğinin uygulanabilirliğini gösteren iki etkinlik tasarlanmıştır.

Tablo 1. Okuma Anlama Sürecinde Soru Kadranı Tekniğinin Kullanımına Yönelik Bir Etkinlik Örneği

Ders: Türkçe

Sınıf Düzeyi: 6. Sınıf

Tema: Duygular

Temel Alınan Öğrenme Alanı: Okuma Anlama

Okuma Metninin Adı: Bir Soru Bir Yanıt

Kazanımlar: T.6.3.1. Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.

T.6.3.17. Metinle ilgili soruları cevaplar.

T.6.3.18. Metinle ilgili sorular sorar.

Kullanılan Öğreşme¹ Strateji, Yöntem ve Teknikler: Buluş yoluyla öğretim stratejisi, tartışma yöntemi, soru-cevap tekniği, beyin fırtınası tekniği, not alma tekniği.

Kullanılan Soru Sorma Tekniği: Soru Kadranı

Etkinliğin Yönergesi

Okuma Öncesi: Öğrencilerin okuma metnine hazırlık yapmaları için türü, içeriği ve amacı bakımından farklı dört soru, soru kadranındaki sınıflamaya uygun olarak öğrencilerle paylaşılır. Tabloya göre her bir sorunun sonuna boşluk bırakılmıştır. Buna göre “Metne dair soru”, “olgulara dair soru” ve “kavrama dair (felsefi) soru” bölümündeki boşlukların eşleştirme yoluyla tamamlanması istenir. “Hayal gücüne dair soru” bölümünün sonunda ise bir boşluk bırakılarak öğrencilerden bir soru hazırlamaları söylenir.

(a) Metne Dair Soru	(b) Olgulara Dair Soru
<i>Okuyacağınız metnin?</i>	<i>İnsanlar neden?</i>
(c) Hayal Gücüne Dair Soru	(c) Kavrama Dair (Felsefi) Soru
<i>Sizce soru.....?</i>	<i>Merak?</i>
<hr/> (...) merak eder? <hr/> (...) yazarı kimdir? <hr/> (...) nedir? <hr/>	

Eşleştirmenin sonunda, “Hayal Gücüne Dair Soru” bölümüne göre soru hazırlayan öğrenciler, sorularını sınıf arkadaşlarına sorar ve hazırlık süreci tamamlanır.

Ardından sınıfın ortasına getirilen renkli bir soru kutusu masanın üzerine yerleştirilir. Öğrencilerin son zamanlarda en çok merak ettikleri bir soruyu yazmaları ve bu soruyu kutuya atmaları istenir. Tüm öğrenciler hazırladıkları soruyu kutuya atar. Sınıftan seçilen üç öğrenci kutunun içindeki sorulardan birini seçer ve bu soruyu hangi arkadaşının sorduğunu tahmin etmeye çalışır. Böylece okuma öncesi bir ısınma oyunu ile başlatılmış olur.

Okuma Sırası: Öğretmen, öğrencilere bir okuma metni paylaşacağını ve okuma sırasında metinde önemli buldukları yerlerin altını çizmelerini söyler. Ardından “Bir Soru Bin Yanıt” isimli okuma metni dağıtılır. Metin bir defa öğretmen tarafından sesli, bir defa öğrenci tarafından sessiz olmak üzere iki defa okunur. Bu sırada öğrenciler önemli buldukları yerlerin altını çizerler. Okuma süreci tamamlandıktan sonra öğrencilere not alacakları bir çalışma yaprağı dağıtılır. Öğrenciler okuduklarını kalıcı kılmak için bu çalışma yaprağına notlar alırlar.

Okuma Sonrası: “Bin Soru Bin Yanıt” adlı metinden hareketle hazırlanmış soruların yanıtlanması için öğretmen tarafından hazırlanan çalışma yaprağı öğrencilere dağıtılır. Öğrencilerden kendilerine dağıtılan çalışma yaprağındaki sorulara yanıt vermeleri beklenir. Öğrenciler sorulara yanıt verdikten sonra bir şablon (Şekil 1.) aracılığıyla soru kadranı tekniği tanıtılır. Öğrencilerin teknikle ilgili anlamadıkları noktalara netlik kazandırılır. Teknikle ilgili herhangi bir sorusunun kalmadığı anlaşılan öğrenciler ikiye ayrılmış gruplara ayrılır. Gruplara ayrılan öğrenciler “Bin Soru Bin Yanıt” adlı metni bir kere sessiz okur ve okuma sonrası dağıtılan çalışma yaprağına metinden hareketle sorular yazarlar. Hazırlanan sorular öğrenciler tarafından şablona yerleştirilir. Son aşamada şablona yerleştirilen soruların ilgili soru türüne uygun olup olmadığı incelenerek öğretmen tarafından geri bildirim verilir.

Tablo 2. Dinleme/İzleme Anlama Sürecinde Soru Kadranı Tekniğinin Kullanımına Yönelik Bir Etkinlik Örneği

¹ Göçer, A. (2022). *Öğreşme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Ders: Türkçe

Sınıf Düzeyi: 6. Sınıf

Tema: Erdemler

Temel Alınan Öğrenme Alanı: Dinleme/İzleme Anlama

Okuma Metninin Adı: Kibritçi Kız

Kullanılan Dinleme/İzleme Türü: Tahmin Ederek Dinleme/İzleme

Kazanımlar: T.6.1.1. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulunur.

T.6.1.4. Dinledikleri/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir.

Dinlediklerine/izlediklerine yönelik sorular sorar.¹

T.6.1.12. Dinleme stratejilerini uygular.

Katılımlı, katılımsız, grup hâlinde ve not alarak dinleme gibi yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır.

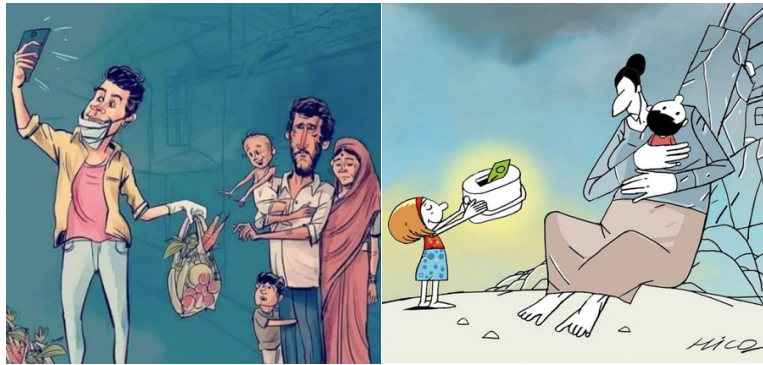
Kullanılan Öğreşme² Strateji, Yöntem ve Teknikler: Buluş yoluyla öğretim stratejisi, tartışma yöntemi, soru-cevap tekniği, beyin fırtınası tekniği.

Kullanılan Soru Sorma Tekniği: Soru Kadranı

Etkinliğin Yönergesi

Dinleme/İzleme Öncesi: Öğrencilere küçük kutular ve küçük renkli kâğıtlar dağıtılır. Her bir kutunun içinde bir adet kuruyemiş bulunmaktadır. Öğrencilerden kendilerine verilen küçük renkli kâğıtlara isim belirtmeden bir arkadaşı için güzel dileklerde bulunmaları, kutuya koymaları ve rastgele bir sıranın üzerine bırakmaları istenir. Böylece masası üzerindeki kutuyu açan öğrenciler sınıftaki herhangi bir arkadaşının güzel dilekleriyle derse giriş yapar.

Derse ön hazırlıktan sonra dinleme/izleme öncesi için daha önceden seçilen iki görsel sunulur ve bu görsellerle ilgili iki soru yöneltilir. Öğrencilerin bu sorulara yanıt vermesi beklenir.

Şekil 2. Dinleme/izleme öncesi sunulan görseller³

¹ Bu kazanım Türkçe Öğretim Programı'nda (2019) mevcut değildir. Ancak soru kadranı tekniğiyle soru sorma becerisinin geliştirilmesinin amaçlandığı için çalışmada bu ifadenin varlığına ihtiyaç duyulmuştur.

² Göçer, A. (2022). *Öğreşme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

³ İlk görsele Türkiye Sanatçılar Birliği sayfasından, ikinci görsele <https://nacikaptan.com/?p=106116> sayfasından ulaşılmıştır. İkinci görsel Birol Akkerman'a aittir.

- Verilen görselleri inceleyelim. Sizce iki görsel arasındaki farklar nelerdir?
- “İyilik yap, denize at; balık bilmezse Halik bilir.” atasözüyle anlatılmak istenen nedir?

Öğrencilerin dinleme/izleme öncesinde “iyilik” kavramını sorgulamaları beklenir. Bu kavram ekseninde “İyilik nedir?”, “Neden iyilik yapılır?”, “İyilik olmasa toplumda nasıl bir düzen olurdu?” soruları üzerinden öğrencilerin tartışma yapmaları sağlanır.

Dinleme/İzleme Sırası: Sınıf içindeki tartışma etkinliği tamamlandıktan sonra dinleme/izleme yapılacağı söylenerek öğrenciler hedeften haberdar edilir. Dinleme/izleme metni Spotify platformunda bulunan ve Yasin Acar tarafından seslendirilen Hans Christian Andersen’e ait “Kibritçi Kız” adlı masal, bilgisayar üzerinden açılır. Dinleme/izleme metni 5 dakika 8 saniyedir. Metin, tahmin ederek dinleme türüne uygun olarak iki defa dinlenecektir. Bu nedenle metin belirli aralıklarla durdurularak kendilerine verilen çalışma yaprağındaki üç soruya dinleme/izleme sırasında yanıt vermeleri beklenir. Sorulan sorular aşağıda yer almaktadır:

- “Yalnız bir çocuk vardı ki gelip geçenler onun farkında değillerdi” ifadesiyle yazarın bahsettiği çocuk nasıl betimlenmiş olabilir? (Süre: 0. 41)
- Kibritçi Kız’ın evine gidemediğinden söz etmektedir. Sizce Kibritçi Kız neden evine gidememektedir? (Süre: 1.19)
- Gökyüzüne bakıp bir yıldızın kaydığını gören Kibritçi Kız ne söylemiş olabilir? (Süre: 4.02)

Dinleme/İzleme Sonrası: Tahmin ederek dinleme/izleme yapan öğrencilere bir şema (Şekil 1.) vasıtasıyla soru kadranı tekniği tanıtılır. Soru sorma tekniğinin anlaşıldığından emin olunduktan sonra öğrenciler ikişerli gruplara ayrılır. Grup içindeki iki öğrenci “Kibritçi Kız” adlı metinden hareketle sorular hazırlar. Soruların öğrenciler tarafından soru kadranı şablonuna yerleştirilmesi beklenir. Öğrenciler hazırladıkları soruları, soru türüne uygun olarak şablona yerleştirir. Son adımda öğretmen, şablona yerleştirilen soruların ilgili soru türüne uygun olup olmadığı kontrol eder ve geri bildirim verir.

Tartışma ve Sonuç

Çalışmada çocuklar için felsefe eğitimi için hazırlanan ve soru temelli bir uygulama olan soru kadranı tekniğinin Türkçe derslerinde kullanılabilirliğini sağlamak ve işlevselliğinden faydalanmak amaçlanmıştır. İlgili tekniğin anlaşılır olması, kolay uygulanabilmesi, sorular arasındaki ayrımı açığa çıkarması, çeşitli sorular oluşturmaya zemin olması bakımından Türkçe dersi metin işleme sürecinde faydalı olacağı düşünülmüştür. Tekniğin uygulanabilirliğini göstermek amacıyla okuma becerisi özelinde bir etkinlik tasarlanmıştır.

Soru kadranı ile ilgili Yılmaz ve Bilican’ın (2021) “Çocuk Edebiyatı ve Felsefe” kitabındaki tanıtımı ve uygulama örnekleri dışında ulusal ve uluslararası literatürde soru kadranına ilişkin bir çalışma olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle soru kadranının uygulamasını ve sonuçlarını gösteren herhangi bir deneysel bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yalnızca soru sorma becerisinin geliştirilmesine ilişkin hazırlanan bazı programların uygulanması sonucu elde edilen verileri paylaşmak mümkün olabilir. Barnette, Orletsky ve Sattes (1994) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin soru sorma becerilerini geliştirmek üzere hazırladıkları programda öğretmenlerin soru sorma davranışlarının olumlu yönde etkilendikleri yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Commeyras (1995) ise “Öğrencilerin Sorularından Neler Öğrenebiliriz?” isimli çalışma yapmıştır. Çalışmada ikinci sınıf

düzeyindeki öğrencilere Harriet Tubman isimli bir öykü kitabını okutulmuş ardından öyküye ilişkin tartışma gerçekleştirilmiştir. Bu sırada öğrencilerden kendi sorularını üretmeleri istenmiş ve öğrenciler soru üretme sırasında yüreklendirilmiştir. Çalışma sonunda soru sormanın öğrenci merkezli bir yaklaşım olmaya uygun olduğu, düşünme becerilerini geliştirmeye ve öğrenme konusunda olumlu etkilerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla soru sormanın öğrencinin aktif katılımını sağlayan etkili bir yöntem olduğu ve soru sorma sırasında öğretmen davranışlarının öğrencinin soru sorma becerisini etkilediği söylenebilir.

Aguiar, Mortimer ve Scott'un (2010) çalışmalarında fen dersinde öğrencilerin sorularıyla şekillendirilen eğitimin niteliğini incelemiştir. Buna göre öğrencilerin sorular sorması sınıfta aktif olmasını ve sınıftaki otoritenin değişmesini sağlamıştır. García ve García (2014) ise yarı deneysel bir tasarım kullandıkları bir çalışmada, dokuzuncu sınıf düzeyindeki 72 öğrenciyi üç gruba ayırmışlardır. İlk gruba soru sorma eğitimi verilerek soru hazırlaması beklenmiş, ikinci gruba soru eğitimi verilmeden soru oluşturması istenmiş, üçüncü grup ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Grupların ön ve son test puanlarına bakıldığında birinci grubun diğer gruplara göre yüksek puan aldığı ve gruplar arasında anlamlı bir fark meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla soru sorma eğitimi soru sorma becerisinin gelişiminde önemli bir yere sahip olduğu fark edilmiştir.

Öneriler

Çalışma sonunda soru sorma etkinliklerinin uygulanmasına ilişkin bazı önerilerde bulunulmuştur.

- Soru kadranı tekniğinin hem Türkçe dersi metin işleme sürecinin her aşamasına yönelik olarak hem de öğrencilerin düşünsel ve duyuşsal becerilerinin gelişimine zemin oluşturmak için öğretmenler tarafından ders içi tasarımlar yapılabilir.
- Türkçe dersi metin işleme sürecinde soru sorma yöntem ve tekniklerine çeşitlilik kazandırmak, öğrenme ortamını öğreşme ortamına dönüştürmek ve eğitimi daha nitelikli hâle getirmek için soru kadranı tekniğinden yararlanılabilir.
- Öğrenciler öğrenme sürecinin aktif bir katılımcısıdır. Öğrencilerin soru sormalarına imkân tanıyacak okul içinde ve dışında ortamlar yaratılabilir.
- Gezi-gözlem faaliyetleri, röportaj etkinliklerinin sayısı artırılarak öğrencilerin soru sormalarına fırsat tanınabilir.
- Öğretmenler, sürekli cevap arayan öğretmen rolünden sıyrılarak ilginç ve yerinde sorular soran, öğrencilerin de soru sormasını özendirerek destekleyen, bu konuda onları yüreklendiren lider öğretmen niteliğine uygun davranarak öğrencilerine model olmalıdırlar.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması yoktur.

Yazar Katkı Beyanı: Dr. Ali Göçer %55, Akife Kurt %45.

Araştırma Yayın Etiği: Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

KAYNAKÇA

Aguiar, O., Mortimer, E., & Scott, P. (2010). Learning from and responding to students' questions: the authoritative and dialogic tension. *Journal Of Research in Science Teaching*, 47(2), 174-193.

- Aktaş, E. (2017). Öğretmen adaylarının farklı metin türlerine yönelik soru sorma becerilerinin yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 12(25), 99-118. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12274>
- Akyol, H. (2001). İlköğretim okulları 5.sınıf Türkçe kitaplarındaki okuma metinleriyle ilgili sorularının analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 26(26), 169-178. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10370/126917>
- Akyol, H. (2016). *Programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Alhineidi, A. (2018). *Arapça yabancı dil öğretmeninin soru sorma becerisi yeterliliği ve başarısına etkisi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Altınışik, H. (2020). Soru sorma sanatı. *Gönül*, 109, 32-39.
- Antonacci, P. A., & O'Callaghan, C. M. (2020). *Anaokulundan ortaokula öğrenciler için araştırmaya dayalı 50 strateji- Okuryazarlık gelişiminin desteklenmesi*. H. Dedeoğlu (Çev. Ed). Ankara: Vizetek Yayınları.
- Arap, B. (2015). *Ortaokul Türkçe öğretmenlerinin metin işleme sürecinde kullandıkları soruların incelenmesi: Bir durum çalışması* (Yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Aslan, C. (2011). Soru sorma becerilerini geliştirmeye dönük öğretim uygulamalarının öğretmen adaylarının soru oluşturma becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36(160), 236-249. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/713>
- Aşıcı, M., Baysal, Z. N., & Şahenk Erkan, S. S. (2012). Türkiye'de yapılan 2009 PISA ve seviye belirleme sınavındaki (SBS) okuma becerileri sorularının karşılaştırılması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 210-217. <http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/23.asici.pdf>
- Ateş, S. & Akyol, H. (2013). Türkçe dersi öğrenme-öğretme sürecinin anlama öğretimi açısından değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(3), 268-300.
- Ateş, S. (2011). İlköğretim beşinci sınıf Türkçe dersi öğrenme-öğretme sürecinin anlama öğretimi açısından değerlendirilmesi (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bahtiyar, A. (2019). *Bilim ve sanat merkezi (BİLSEM) öğrencilerinin Sokratik soru sorma düzeylerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Baram-Tsabari, A., & Yarden, A. (2005). Characterizing children's spontaneous interests in science and technology. *International Journal of Science Education*, 27(7), 803-826.
- Barnette, J., Orletsky, S. & Sattes, B. (1994). Evaluation of teacher classroom questioning behaviors. Retrieved 3 October, 2011 from *ERIC database*. (ED 377 188).
- Barth, J. L. & Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi, Öğretmen Eğitimi Dizisi.
- Başerer Berber, Z. (2020). Psikoloji öğretiminde kullanılan öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri. F. Manav (Ed.). *Ana hatlarıyla ortaöğretimde felsefe grubu öğretimi* içinde (ss. 211-329). Ankara: Pegem Akademi.

- Başerer, D. (2021). *Düşünme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Baumfield, V. M., & Mroz, M. A. (2002). Investigating pupils' questions in the primary classroom. *Educational Research*, 44(2), 129-140. [10.1080/00131880110107388](https://doi.org/10.1080/00131880110107388)
- Bay, D. N. (2011). *Okul öncesi öğretmenlerine verilen soru sorma becerisi öğretiminin etkisinin incelenmesi*. (Doktora tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bayram, B. (2020). Soru sorma becerileri bakımından Türkçe öğretmeni adaylarının hazırladıkları metni anlama sorularının Day ve Park Taksonomisi'ne göre değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler ve Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 58-67. <https://doi.org/10.29329/jsve.2020.298.4>
- Bıyıklı, C., Bilgin, S. S., Salçın, S., Çakmak, S., & Bilgiç, B. (2020). *Soruyorum-soru tiplerine Türkçe dersinden örnekler ve yorumlar*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, C. (1972). *Öğretim metodu ve uygulama*. Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Borich, G. D. (2014). *Etkili öğretim yöntemleri araştırma temelli uygulama* (8. Baskıdan çeviri). (Çev. Ed. M. B. Acat). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bülbül, S. (2019). *Soru sorma becerisi eğitiminin ortaokul öğrencilerinin soru üretme düzeyine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Büyükalın, F. (2002). *Soru cevap yöntemine ilişkin öğretimin öğretmenlerin soru sorma düzeyi ve tekniklerine etkisi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyükalın, F. (2007). *Soru sorma sanatı* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Büyükkaragöz, S. S., & Çivi, C. (1999). *Genel öğretim metotları-öğretimde planlama uygulama* (10. Bası). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Chin, C., & Kayalvizhi, G. (2002). Posing problems for open investigations: what questions do pupils ask? *Research in Science and Technological Education*, 20(2), 269-287. [10.1080/0263514022000030499](https://doi.org/10.1080/0263514022000030499)
- Chin, C., & Osberne, J. (2008). Students' questions: a potential resource for teaching and learning science. *Studies in Science Education*, 44, 1-39. <http://www.tandfonline.com/loi/rsse20>
- Commeyras, M. (1995) What can we learn from students' questions?. *Theory into Practice*, 34(2), 101-106. <http://www.jstor.org/stable/1476958>
- Cotton, K. (1989). Classroom questioning. *School Improvement Research Series III, ERIC Education Resources Information Center* (ED 312 030).
- Çakıcı, Y., Ürek, H., & Dinçer, E. O. (2012). İlköğretim öğrencilerinin soru oluşturma becerilerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 43-68. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mersinefd/issue/17379/181469>
- Çetinkaya, S. (2009). *ÖSS'de soruların Türkçe sorularının taksonomik açıdan değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çotuksöken, B., & Tepe, H. (2013). *Çocuklar için felsefe eğitimi*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.

- Darn, S., & Çetin, F. *Asking questions*, BBC/British Council Teaching English. <https://www.teachingenglish.org.uk/article/asking-questions> Erişim Tarihi: [26.04.2023].
- Demirel, Ö. (2011). *Öğrenme sanatı, öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dikmelik, E. (2022). *Sorgulayan çocuklar-çocuklarla felsefe el kitabı*. İstanbul: Epsilon Kitabevi.
- Döş, B., Bay, E., Aslansoy, C., Tiryaki, B., Cetin, N., & Duman, C. (2016). An analysis of teachers questioning strategies. *Educational research and reviews*, 11(22), 2065-2078. 10.5897/ERR2016.3014
- Erdem, A. R. (2020). *Sorgulamaya ve araştırmaya dayalı eğitim modeli (SADEM)*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Eroğul, N. (2020). Öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri açısından felsefe öğretimi. F. Manav (Ed.). *Ana hatlarıyla ortaöğretimde felsefe grubu öğretimi içinde* (ss. 56-79). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Fisher, R. (2022). *Çocuklara düşünmeyi öğretmek (2. Baskıdan çeviri)*. Z. Nurdan Baysal & E. Sarıcan (Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- García, F. C., García, A., Berbén, A. B. G., Pichardo, M. C., & Justica, F. (2014). The effects of question-generation training on metacognitive knowledge, self regulation and learning approaches in science. *Psicothema*, 26(3), 385-390. 10.7334/psicothema2013.252
- Giordan, A. (2008). *Öğrenme*. (Çev. M. Baştürk, E. Bozavlı & M. Tulan). Ankara: De Ki Basım Yayın.
- Göçer, A. (2016). Lisansüstü eğitim gören Türkçe öğretmenlerinin yazılı sınav sorularının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(3), 22-37. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/24734/261538>
- Göçer, A. (2019). *Türkçe öğrenme ve öğretme yaklaşımları (4. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gökalp, M. (2019). *Öğretim ilke ve yöntemleri (4. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kabaş, S. (2009). *Soru sorma sanatı*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Kaplan, K. (2021). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme/izleme becerisini ölçmeye yönelik soruların yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 626-645. <https://doi.org/10.15869/itobiad.836238>
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., & Hasırcı, S. (2016). *Türkçe öğretimi-Türkçe ve sınıf öğretmenleri için (9. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., & Sever, S. (2005). *Türkçe öğretimi-Türkçe ve sınıf öğretmenleri için*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kavruk, H., & Çeçen, M. A. (2013). Türkçe dersi yazılı sınav sorularının bilişsel alan basamakları açısından değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(4), 1-9. [10.16916/aded.15990](https://doi.org/10.16916/aded.15990)
- Kocaman, A. (1983). Yabancı dil öğretiminde yeni yönelimler. *Türk Dili, Dil Öğretim Özel Sayısı Temmuz-Ağustos*, 379, 116-120.

- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler, *TÜBAR-XIII*, 287-309.
- Küçükahmet, L. (2009). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (23. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükalp, K. (2020). *Zamansız düşünceler soru sormak, sorgulamak ve sorumluluk*. Onto Yayınları.
- Memduhoğlu, H. B., Saylık, N., & Yayla, A. (2017). İlkokul öğrencilerinde eleştirel ve sorgulayıcı düşünmeyi geliştirmeye yönelik bir öğretim tekniği denemesi: Soru topları tekniği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(60), 145-160.
- Pedrosa de Jesus, H., Teixeira-Dias, J. J. C., & Watts, M. (2003). Questions of chemistry. *International Journal of Science Education*, 25(8), 1015–1034.
- Pedrosa-de- Jesus H., Leite, S., & Watss, M. (2012). Auto-reflection through classroom interaction: the role of pupil's individual differences. ELSIN. http://cidtff.web.ua.pt/producao/helena_pedrosa/Pedrosa-formatted.pdf
- Saban, A. (2014). *Öğrenme öğretme süreci-yeni teori ve yaklaşımlar* (7. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Soyuçok, M., & Batur, Z. (2021). Türkçe dersi yazılı sınavlarının yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 98-111. 10.38089/ekvad.2021.50
- Sünbül, A. M. (2011). *Öğretim ilk ve yöntemleri* (5. Baskı). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Şahin, A., & Kemiksiz, Ö. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılabilir grupla öğretim teknikleri. A. Şahin (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler* (ss. 166-200) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Temizyürek, F. (2007). İlköğretim ikinci kademedeki konuşma becerisinin geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 113-131.
- Tüzel, S., Yılmaz, E., & Bal, M. (2013). Türkçe öğretmen adaylarının metin işleme sürecine yönelik hazırladıkları soruların revize edilmiş Bloom Taksonomisi doğrultusunda incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(8), 1085-1100. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2027>
- Ulum, H. & Taşkaya, S. M. (2017). İlkokul 2, 3 ve 4. Sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1), 107-118.
- Ülper, H. & Yalınkılıç, K. (2010). Son iki Türkçe programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki metin sonu sorularının nicel ve nitel görünümü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 449-461.
- Ün Açıkgöz, K. (2005). *Etkili öğrenme ve öğretme* (6. Baskı). İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Ünalın, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Wartenberg, T. E. (2020). *Küçük çocuklar için büyük fikirler*. Bursa: Sentez Yayıncılık.
- Yalınkılıç, K. (2021). Dinleme araçlarının içerik ve biçim özellikleri. N. Bayat (Ed.). *Dinleme ve eğitimi* içinde (ss. 115-134). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yazgan Yalkın, E. M. (2021). *Bir yaşam biçimi olarak felsefe-III Çocuklar için felsefe*. İstanbul: Demavend Yayınları.

Yeşil, R. (2010). Tarih eğitiminde soru sorma temelli öğrenme. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 119-137.

Yeşil, R., & Yeşil, S. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Kırşehir: Öğrenci Kitabevi Yayınları.

Yılmaz, N., & Bilican, Y. M. (2021). *Çocuk edebiyatı ve felsefe*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Zoller, U., Tsapalis, G., Fatsow, M., & Lubezky, A. (1997). Student self-assessment of higher-order cognitive skills in college science teaching. *Journal of College Science Teaching*, 27(2), 99.

Extended Summary

Purpose

The aim of the study is to point out the usability of the question quadrant technique in the stages of the Turkish lesson text processing process and to draw attention to the functionality of this technique. For this purpose, to demonstrate the effective usability of the question quadrant technique, which includes question-based applications, by creating a theoretical framework, the place of questions and questioning skills in education is emphasized in text processing times in Turkish lessons on the basis of the resources found in his studies in education in general and Turkish education in particular.

Method

The study is an activity design study that shows the applicability of theoretical knowledge in the literature. In this context, a theoretical framework was created for the study and activities exemplifying the use of the question quadrant technique were designed in accordance with this framework. In the two activity designs prepared as examples, it was taken into consideration that the students were prepared for the text to be processed during the Turkish course text processing process. In this context, two activity design examples are included in the study to demonstrate the usability of the question quadrant technique in activities that can be carried out to improve reading and listening skills in the reading comprehension and listening/monitoring comprehension processes.

Results

The aim of the study is to ensure the usability of the 'question quadrant technique', which is a question-based application prepared for philosophy education for children, in Turkish lessons and to benefit from its functionality. According to the results of the research, it seems that questioning training and awareness have an important place in the development of questioning skills. By emphasizing the development of questioning awareness and questioning skills, which are very important in the efficiency of educational processes, two activities have been designed to exemplify their usability in the text processing process of Turkish lessons. At the end of the study some suggestions have been made regarding the applicability of the question quadrant technique to gain and develop the skill of asking questions in activities carried out to develop students' basic language skills, especially their comprehension skills such as grasping, making sense, and making inferences.

Conclusion and implications

The following can be said briefly regarding the function of the question and the importance of asking questions: Asking questions and using the question quadrant technique mentioned its functions in the development of mental skills such as activating preliminary knowledge, establishing intertextual relationships, making associations, comprehending, understanding, making sense, sorting, classifying, making evaluations, analysis and synthesis. In addition, three activity examples were designed for the text preparation phase of the text processing process, the development of reading comprehension and listening/monitoring comprehension skills, in order to be an example of the usability of the question quadrant technique in the stages of the Turkish lesson text processing process.

At the end of the study, some suggestions were made regarding the implementation of questioning activities.

In-class designs can be made by teachers for the question quadrant technique both for every stage of the text processing process in Turkish lessons and to provide a basis for the development of students' intellectual and affective skills.

The question quadrant technique can be used to add diversity to questioning methods and techniques in the text processing process of Turkish lessons, to transform the learning environment into a teaching environment and to make the education more qualified.

Teachers, getting rid of the role of the teacher who is always looking for answers, they should act as a model for their students by behaving in accordance with the quality of a leader teacher who asks interesting and appropriate questions, encourages and supports students' asking questions, and encourages them in this regard.